



РЕГІОНАЛЬНІ БАНКИ РОЗВИТКУ: МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ

Кудас Ірина Борисівна,

канд. юрид. наук,

доц., доцент кафедри міжнародного права,

Національний юридичний університет

імені Ярослава Мудрого,

Україна, м. Харків

e-mail: kudas0301@gmail.com

ORCID 0000-0002-4300-498X

Стаття присвячена правовому аналізу діяльності міжнародних регіональних банків розвитку, форм їх взаємодії. Досліджено мету, цілі, функції, структуру регіональних банків розвитку, розглянуто форми їх взаємодії.

Ключові слова: міжнародна банківська система; міжнародні регіональні банки розвитку; ЄІБ; ЄБРР.

Постановка проблеми. Міжнародна банківська діяльність здійснюється в межах сучасної міжнародної банківської системи, яка на сьогодні є багатофункціональною й забезпечує основні потреби руху транснаціонального капіталу. Міжнародна банківська система служить інституційною базою функціонування світових фінансових ринків і знаходиться в процесі постійного розвитку. Кожна міжнародна банківська установа має власну специфіку й структуру, цілі їх створення та основні функції, які визначаються їх статутами, правилами, засновницькими актами. У межах міжнародної банківської системи постійно зростає роль регіональних банків розвитку, які роблять значний внесок у розвиток світової економіки, забезпечують реалізацію інвестиційно-іноваційних проєктів, як державного так і приватного сектора, стимулюють інтеграційні процеси. З цих позицій діяльність міжнародних банків розвитку заслуговує на постійну увагу та правовий аналіз.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання розвитку сучасної міжнародної банківської системи, правової природи міжнародного банківського права, створення, мети, функцій, структури, форм та методів здійснення

банківської діяльності розглядались у працях М. М. Богуславського, Г. М. Вельямінова, П. Жуйар, Н. Ю. Єрпильової, Д. Карро, О. О. Ковальова, Л. Л. Лазебнік, В. І. Лісовського, О. О. Моїсєєва, Є. Т. Усенко, В. М. Шумілова та ін.

Мета статті – правовий аналіз діяльності міжнародних регіональних банків розвитку, структури, цілей та форм їх взаємодії.

Виклад основного матеріалу. Незважаючи на різноманітність карти суб'єктів міжнародної банківської системи, їх поєднує загальна мета – розвиток співробітництва та забезпечення цілісності й стабілізації світового господарства, регулювання міжнародних економічних відносин, забезпечення транснаціонального руху фінансових коштів. Загальна мета діяльності акторів міжнародної банківської системи включає в себе два основних напрямки. Перший є спільним з основними функціями, що притаманні міжнародним економічним, фінансовим організаціям. Це розвиток економіки, економічного співробітництва та інтеграції в регіоні, економічний прогрес і реконструкція, інвестування.

Другий напрямок – надання комплексу спеціальних фінансових послуг: надання позик, гарантій або участь у позиках, стимулювання та заохочення розвитку ринків капіталу, підтримка рівноваги платіжних балансів тощо, які виділяють акторів міжнародної банківської системи в особливу групу серед не лише міжнародних економічних, а й міжнародних фінансових організацій. На нашу думку, сьогодні сучасні актори міжнародної банківської системи слушно визначаються і як багатосторонні інституції розвитку.

Регіональні банки розвитку. Вирішення спільних проблем у політичній, економічній, фінансовій сферах у відповідних регіонах призвело до створення міжнародних регіональних кредитно-фінансових установ, які створюються поступово, відповідно до певних етапів розвитку міжнародних економічних зв'язків та інтенсивності інтеграційних процесів у регіонах. Перші регіональні банки були створені у другій половині ХХ ст. практично в усіх регіонах. Це Міжамериканський банк розвитку (далі – МАБР) [1], створений у 1959 р. з

метою надання допомоги в прискоренні економічного і соціального розвитку в Латинській Америці та Карибському басейні, Африканський банк розвитку (далі – АфБР) [2], створений у 1963 р. за рекомендацією ЕКА, Азіатський банк розвитку (далі – АЗБР) [3], створений у 1965 р. під егідою Економічної комісії для Азії і Далекého Сходу з метою сприяння економічному зростанню та співпраці в регіоні Азії і Далекého Сходу. Розходження між ними обумовлені в основному рівнем економічного розвитку країн, що відносяться до різних континентів: Азії, Африки і Латинської Америки. Вони мають схожі цілі – розвиток економіки, економічного співробітництва та інтеграції в регіоні. У них схожий порядок формування пасивів, однакова форма правління (Президент, Рада директорів, Рада керівників – АЗБР; Рада керівників і Комітет Ради керівників, Рада директорів-виконавців – МАБР; Президент, Рада керуючих, Адміністративна рада – АфБР), ідентичні об'єкти кредитування – переважно інфраструктура, сільське господарство, добувна промисловість. Характерною рисою регіональних банків розвитку є участь у них не тільки країн, що розвиваються, а й розвинених країн. Приблизно одна третина членів банків розвитку – саме промислово розвинені країни. Оскільки розподіл голосів у радах директорів банків відповідає внеску учасника, промислово розвинуті країни, що виконують функції донорів, мають великий вплив на регіональні банки розвитку.

Маючи багато спільного, регіональні фінансові установи водночас мають свої власні особливості, які відображають причини їх створення. Політичні та економічні особливості регіону.

Проголошення своїми пріоритетами розвиток економіки, економічне співробітництво та інтеграцію в регіоні, економічний прогрес, реконструкцію та інвестування призвело до створення окремого кластера серед міжнародних регіональних банків-регіональних банків розвитку. За своєю правовою природою регіональні банки розвитку є фінансово-кредитними інституціями, сприяють вкладенню інвестицій в економіку, здійснюють довгострокове кредитування великих проєктів, отримання прибутку не є їхньою основною

метою. Регіональні банки розвитку використовують пільгові режими довгострокового (до 20 років) кредитування, водночас вони дуже ретельно підходять до відбору проектів для уникнення збитків. З метою застосування нових стандартів оцінки ризику фінансування проектів екологічного і соціального розвитку на основі досвіду і стандартів МФК міжнародними регіональними банками були розроблені та прийняті у 2012 р. «Принципи Екватора» [4], визнані сьогодні 72 фінансовими інституціями.

Розвиток в міжнародній банківській системі інтеграційних процесів призвів до створення в межах регіональних і субрегіональних інтеграційних об'єднань **регіональних банківських систем**. Регіональні банки розвитку виступають зв'язуючою ланкою між національними банками і групою Всесвітнього банку в наданні сприяння державам у розвитку національної економіки, економічного співробітництва і регіональної інтеграції.

Розвиток економічної співпраці в рамках ЄІБ. Першим серед міжнародних регіональних банків розвитку можна вважати Європейський інвестиційний банк (ЄІБ) [5], який було засновано у 1958 р. країнами-членами ЄС. ЄІБ є кредитною установою, публічним банком ЕС. Згідно зі ст. 266 Договору про заснування Європейського Союзу ЄІБ є суб'єктом права. Його завданням відповідно до ст. 267 зазначеного Договору є, використовуючи ринок капіталу та власні ресурси, сприяти збалансованому та стабільному розвитку внутрішнього ринку в інтересах Спільноти [5]. Стаття 18 Протоколу про Статут Європейського інвестиційного банку визначає, що у межах завдань, сформульованих у ст. 267 цього Договору, Банкові належить надавати його членам чи підприємствам приватного чи публічного права *позики на інвестиційні проекти*, що їх плановано втілити на європейських територіях держав-членів у обсязі фондів, які неможливо отримати з інших джерел на розумних умовах [6]. При виконанні статутних завдань банкові належить сприяти фінансуванню інвестиційних програм спільно з допомогою Структурних фондів та інших фінансових інструментів Спільноти.

Банк діє на основі положень Протоколу про статут Європейського

інвестиційного банку. Він має специфічну організаційну структуру, яку складають Раду керуючих, Раду директорів, Керівний комітет і Аудиторський комітет. Рада керуючих – вищий орган ЄІБ, що складається з міністрів фінансів держав-членів. Рада директорів складається з директорів і їхніх заступників, які призначаються Радою керуючих. Цей орган розпоряджається позиками і кредитами, відає основними справами банку. Керівний комітет – виконавчий орган ЄІБ, який здійснює поточне керівництво діяльністю банку, складається з Голови та заступників Голови, призначаються на шість років Радою керуючих за пропозицією Ради директорів. Аудиторський комітет призначається Радою керуючих і займається перевіркою бухгалтерських та інших фінансових документів банку. ЄІБ діє на некомерційній основі. До завдань банку входить надання позик і гарантій, що сприяють фінансуванню проектів розвитку слаборозвинених регіонів, проектів модернізації або перетворення підприємств або розвитку нових видів діяльності, які не можуть фінансуватися державами-членами самостійно, а також проектів, що становлять спільний інтерес для деяких держав-членів, фінансування яких не може здійснюватися самостійно через їх масштаби. ЄІБ може залучати кошти на європейському та міжнародному ринках капіталів за рахунок емісії облігацій. Основні напрями вкладення коштів – розвиток енергетики, транспорту, телекомунікацій. Визначаючи основні операції, в ст. 20 закріплюються принципи здійснення операцій: у своїх операціях з надавання позик та гарантій Банкові належить дотримуватися таких принципів: забезпечити як найраціональніше використання фондів у інтересах Спільноти.

Крім того, Банк може надавати позики чи гарантії лише: а) якщо, у разі проектів, що їх здійснюють підприємства виробничого сектору, сплату відсотків чи амортизацію покриває виробничий прибуток, а в інших випадках – якщо їх гарантом є зобов'язання держави, в якій здійснюється проект, або гарантії надано в якийсь інший спосіб; та (б) якщо виконання проекту сприяє зростанню економічної продуктивності взагалі та пришвидшує втілення спільного ринку.

Правовий аналіз мети створення, функцій та структури ЄІБ показує, що в європейському регіоні була створена регіональна фінансова інституція, яка за своєю природою є міжнародним банком розвитку та виконує функції банку розвитку не тільки по відношенню до держав-членів ЄС, а і інших європейських держав.

З метою сприяння наданню ЄІБ кредитів для інвестиційних проєктів, які становлять інтерес для України, укладена Рамкова угода між Україною та ЄІБ 2005 р., якою сторони визначили основні умови співпраці [7]. Бажаючи й надалі розвивати відносини співробітництва, сторони уклали в 2012 р. Договір між Україною та Європейським інвестиційним банком про співробітництво та діяльність Постійного представництва ЄІБ в Україні [8]. За період співпраці з Україною ЄІБ профінансував більше 60 проєктів на суму близько 6 млрд євро в енергетичній, транспортній сфері, в муніципальній інфраструктурі із розвитку малого та середнього бізнесу, в сфері освіти .

ЄБРР – регіональний банк розвитку. Зміни в геополітичній та економічній ситуації в Європі наприкінці 80-х – на початку 90-х рр. ХХ ст., перехід країн Центральної та Східної Європи та країн – колишніх республік СРСР від централізованої економіки до ринкової та розвиток в цих країнах демократичних інститутів були однією із підстав створення Європейського банку реконструкції та розвитку – принципово нової міждержавної фінансової структури, яка до того не мала аналогів ані за складом засновників, ані за своїми цілями і методами діяльності.

Для досягнення успіхів у трансформації економік країн Центральної і Східної Європи до рівня економіки Заходу, за допомогою численних міжнародних організацій, таких як: Міжнародний банк реконструкції та розвитку, Міжнародний валютний фонд та Європейське Економічне Співтовариство, було розроблено та засновано багато програм допомоги.

Дослідники історії створення ЄБРР, серед причин заснування ЄБРР зазначають недостатність досвіду МВФ та МБРР, членами яких були країни Центральної та Східної Європи, сприяння розвитку країнам у перехідному

періоді; географічну близькість європейських країн, що зумовила можливість вирішення загальних регіональних завдань, таких як: боротьба із забрудненням навколишнього середовища, створення загальної європейської енергетичної системи і загальної системи комунікації та ін. На той час вирішення вказаних питань потребувало фінансування з єдиного міжнародного центру.

«Держави-засновниці вітають намір країн Центральної та Східної Європи сприяти практичному здійсненню на практиці багатопартійної демократії, зміцненню демократичних інститутів, верховенству права і повазі прав людини, а також їхню готовність здійснювати реформи з метою переходу до економіки, орієнтованої на ринок» – наголошується в Преамбулі Угоди про заснування Європейського банку реконструкції та розвитку [9]. Як зазначається у виданнях ЄБРР, Банк був створений у відповідь на основні зміни в політичному та економічному кліматі в Центральній і Східній Європі .

ЄБРР планувався не як традиційний регіональний банк розвитку. Протягом обговорень щодо створення Європейського банку реконструкції та розвитку народилася інтегративна ідея поєднання рис різних інституцій: організації, що має можливість надавати гроші в борг іншим державам (як, наприклад, Світовий Банк та традиційні регіональні банки розвитку), а також організації, що надає гроші приватному сектору (як, наприклад, Міжнародна Фінансова Корпорація). Метою було створення єдиного фінансового центру, що надає позики, як для державного, так і для приватного секторів економіки: співпраця між різними департаментами однієї міжнародної організації, повинна бути менш складною, ніж співпраця двох міжнародних організацій.

Оскільки питання зв'язку між проектами, що фінансувалися Банком, та політикою певної держави не були повністю вирішені, на цій конференції було оголошено необхідність дотримання країною-реципієнтом політичних вимог, що висуваються з боку ЄБРР. У подальшому ці вимоги – надання фінансової допомоги певній державі залежно від політики цієї держави – були закріплені в нормах Угоди (ці положення передбачені у статтях 1 і 8 Угоди про заснування ЄБРР).

Відповідно до ст. 1 Угоди про заснування Європейського банку реконструкції та розвитку від 29.05.1990 р., «... мета Банку полягає в тому, щоб, роблячи внесок в економічний прогрес і реконструкцію, сприяти переходу до відкритої, орієнтованої на ринок економіки, а також розвитку приватної та підприємницької ініціативи в тих країнах Центральної та Східної Європи, які визнають і застосовують принципи багатопартійної демократії, плюралізму та ринкової економіки» [9].

Як дуже слушно відмічає Вольфганг Граф Віттум, мотивація, яка веде до створення міжнародної організації, теж різноманітна, як і можливі задачі вказаної організації [10, с. 360].

Новелою Угоди про заснування Європейського банку реконструкції та розвитку є чітке визначення необхідності застосування державами-членами принципів багатопартійної демократії, плюралізму та ринкової економіки. У ст. 8 Угоди зазначено, що Банк може здійснювати свої операції в країнах Центральної та Східної Європи, що послідовно реалізують перехід до економіки, орієнтованої на ринок, і до розвитку приватної та підприємницької ініціативи та застосовують, за допомогою конкретних заходів чи будь-яким іншим шляхом, принципи, викладені у ст. 1 цієї Угоди. У випадку, якщо будь-який член здійснює політику, не сумісну зі ст. 1 цієї Угоди, або у випадку надзвичайних обставин, Рада Директорів розглядає питання про припинення або будь-яку іншу зміну доступу такого члена до ресурсів Банку [9]

До загальних політичних вимог також можна віднести стабільність політичних режимів, а також заборона на участь країни у військових діях та використання наданих кредитів на військові цілі.

Загальною функцією ЄБРР є те, що Банк «сприяє країнам-реципієнтам, членам Банку у здійсненні структурних і галузевих економічних реформ, включаючи демонополізацію, децентралізацію та приватизацію, щоб допомогти економіці в тому, щоб вони стали повністю інтегрованими у світову економіку» Для досягнення на довгостроковій основі своєї мети зі сприяння переходу країн Центральної та Східної Європи до відкритої економіки, орієнтованої на ринок, і

розвитку приватної та підприємницької ініціативи Банк сприяє країнам-реципієнтам, членам Банку у здійсненні структурних і галузевих економічних реформ, включаючи демонополізацію, децентралізацію та приватизацію, щоб допомогти економіці в тому, щоб вони стали повністю інтегрованими у світову економіку. Можна погодитися з думкою дослідників практики ЄБРР, що усі функції ЄБРР спрямовані на вирішення двоєдиної задачі: сприяння переходу до демократії та ринкової економіки, заохочення підприємницької діяльності у країнах Центральної та Східної Європи, СНД та Прибалтиці.

Крім Угоди про заснування ЄБРР від 29.05.1990 р., правову основу діяльності ЄБРР складають також інші (внутрішні) документи ЄБРР, до яких, зокрема, відносяться: Правила процедури Ради Керуючих, Правила процедури Ради Директорів і Правила внутрішнього розпорядку ЄБРР.

Слід зазначити, що Європейський банк реконструкції та розвитку був створений як комерційний банк (а не як традиційний банк розвитку); зокрема, ст. 36 Угоди про заснування ЄБРР передбачає можливість розподілу чистого доходу між його акціонерами.

Правовий статус держав-членів ЄБРР визначено в Угоді про його заснування від 29.05.1990 р. Договірні сторони в Преамбулі до Угоди зазначили, що заснування багатостороннього фінансового інституту, європейського за своєю суттю та широко міжнародного за своїм членським складом, допоможе досягненню зазначених цілей і створить нову та унікальну структуру співробітництва в Європі.

Дійсно, відповідно до п. 1 ст. 3 Угоди членство відкрито для двох категорій країн, які розділені на дві групи: «європейські країни» та «неєвропейські країни, що є членами Міжнародного Валютного Фонду, а також для Європейського економічного співтовариства та Європейського інвестиційного банку.

Засновниками Європейського банку реконструкції та розвитку стали 40 учасників: всі існуючі на той період часу європейські країни (крім Албанії); країни з інших географічних регіонів – США, Мексика, Венесуела, Марокко,

Єгипет, Ізраїль, Японія, Австралія, Нова Зеландія, а також дві європейські міжнародні організації (інституційні члени) – Європейське економічне співтовариство та Європейський інвестиційний банк. Засновником з найбільшою кількістю акцій стали Сполучені Штати Америки – 10 % акцій. У зв'язку з цим деякі вчені назвали ЄБРР «європейським банком з американським впливом» .

Членство в міжнародному регіональному банку одночасно двох міжнародних організацій – це друга новела ЄБРР. Маючи в Європейському регіоні діючий фінансовий інститут, ЄІБ, головним призначенням якого є розвиток регіону, який мав діючу систему органів та механізмів для подальшого ефективного регіонального розвитку, європейська спільнота не пішла шляхом його подальшого використання як центру регіонального розвитку, а поєднала фінанси вже існуючого міжнародного банку з фінансовими можливостями окремих держав та міжнародної організації, держави-члени якої є засновниками ЄІБ. Включаючи в назву слово «банк», Договірні сторони в Преамбулі до Угоди зазначили, що вони засновують багатосторонній фінансовий інститут, який допоможе досягненню зазначених цілей і створить нову та унікальну структуру співробітництва в Європі [9].

Де-факто Європейський Союз тричі є членом ЄБРР: держави-члени ЄС є членами Європейського інвестиційного банку та одночасно членами ЄБРР. Американський вплив в ЄБРР таким чином зменшено впливом ЄС.

На сьогодні членами Банку є сорок дві європейські (включно з Україною з 1992 р.) і двадцять дві неєвропейські країни. Крім держав, членами засновниками) ЄБРР є також дві міжнародні міжурядові організації – Європейський Союз (як правонаступник Європейського Співтовариства) (далі – ЄС) та Європейський інвестиційний банк (далі – ЄІБ).

Якщо будь-який член не виконує будь-яких своїх зобов'язань перед Банком, Банк може призупинити його членство рішенням більшості не менше, ніж дві третини Керуючих, що представляють не менше, ніж дві третини загальної кількості голосів, на яку мають право члени. Член, стосовно якого

прийняте таке рішення, автоматично перестає бути членом через рік, починаючи з дати призупинення, крім випадків, коли принаймні такою самою більшістю приймається рішення про відновлення зазначеного члена в його правах.

Структура керівних органів ЄБРР аналогічна структурі керівних органів МБРР та інших регіональних міжнародних банків та закріплена у гл. VI «Організація і управління» Угоди про заснування Європейського банку реконструкції та розвитку .

Згідно зі ст. 22 зазначеної Угоди, структура керівних органів ЄБРР є триступеневою і має такий вигляд:

- вищим органом Банку є Рада керуючих;
- Рада директорів є виконавчим органом ЄБРР і несе відповідальність за керівництво загальною діяльністю Банку;
- Президент ЄБРР є законним представником Банку і керує поточною діяльністю ЄБРР під керівництвом Ради Директорів.

Загалом система органів управління ЄБРР схожа на систему органів управління інших міжнародних організацій. Крім цього, у певних випадках у внутрішньо організаційному механізмі ЄБРР в окрему категорію посадових осіб виділяються віце-президенти або виконавчі віце-президенти (ст. 22 Угоди про ЄБРР. а також допускається створення будь-яких інших додаткових органів. Отже, можна говорити про те, що структура органів управління є прозорою. Така модель у подальшому підтримується системою звітності для можливості застосування системи стримувань і противаг у діяльності ЄБРР з метою його більш ефективного функціонування.

Усі повноваження Банку є прерогативою Ради Керуючих. Склад, повноваження та процедура Ради Керуючих закріплені у статтях 23–25 Угоди. Так, Рада Керуючих представляє всі держави-члени ЄБРР, кожна з яких обирає одного представника та одного його заступника, на випадок відсутності представника. Кожний Керуючий і Заступник можуть бути відкликані у будь-який момент за бажанням члена, що їх призначив. Рада керуючих збирається

щорічно та обирає одного з Керуючих як Голову, що виконує свої обов'язки до обрання наступного Голови. За виконання своїх обов'язків Керуючі і їхні Заступники не одержують винагороди від Банку.

Правління збирається для прийняття рішень щодо стратегічних питань розвитку ЄБРР, обрання Директорів, призначення Президента тощо, раз на рік або в будь-який час на розсуд Ради Керуючих. Також засідання Ради керуючих може бути скликано Радою Директорів на вимогу не менше п'яти членів Банку або членів, на частку яких припадає не менше однієї чверті загальної кількості голосів, на яку мають право члени. Засідання, що не є щорічними, називаються «спеціальними». Повноваження Правління можна розділити на дві групи: виключні повноваження та ті, що можуть бути делеговані повністю або частково Раді Директорів Банку. Директори та їх заступники можуть бути присутніми на будь-якому засіданні Ради Керуючих і брати участь в її роботі

Порядок прийняття рішень Радою Керуючих загальним чином сформульовано у ст. 25 Угоди про заснування ЄБРР, а більш повна процедура визначена у Правилах процедури Ради Керуючих .

Виконавчий орган ЄБРР представлений Радою Директорів, складається з 23 членів, які не є членами Ради Керуючих та обираються на таких засадах:

Одинадцять членів обираються Керуючими, які представляють Бельгію, Грецію, Данію, Ірландію, Іспанію, Італію, Люксембург, Нідерланди, Португалію, Сполучене Королівство, Німеччину, Францію, Європейський Союз і Європейський інвестиційний банк. Чотири члени обираються Керуючими, які представляють країни-члени Центральної та Східної Європи, що мають право на одержання допомоги від Банку. Чотири члени обираються Керуючими, які представляють інші європейські країни-члени. Чотири члени обираються Керуючими, які представляють неєвропейські країни-члени Процедура прийняття рішень та голосування на засіданні Ради Директорів, визначається Правилами процедури Ради Директорів. Президент Банку призначається Радою Керуючих більшістю голосів від загального числа Керуючих, які представляють більшість від загальної кількості голосів, на яку мають право

члени, строком на чотири роки з правом переобрання на новий строк. Під час перебування на посаді, Президент не може бути Керуючим чи Директором або їх заступниками .

Для надання можливості Банку досягти своєї мети й виконати покладені на нього функції, на території кожної країни-члена Банку надаються статус, імунітети, привілеї і звільнення, передбачені главою VIII Угоди про заснування ЄБРР.

Юридичними підставами для приєднання України до Угоди про заснування ЄБРР є два правові акти. Перший правовий акт – це Постанова Ради Керуючих ЄБРР від 28.03.1992 р., в якій були сформульовані умови, на яких Україна стає членом Європейського банку реконструкції та розвитку. Другий правовий акт – це Указ Президента України «Про членство України в Європейському банку реконструкції та розвитку» від 14.07.1992 р. № 379/92 [11].

Організаційно-правовий механізм міжнародно-правового співробітництва між Україною та Європейським банком реконструкції та розвитку здійснюється на двосторонній основі. Україна призначає своїх уповноважених представників: [ex officio] Міністра фінансів України, як члена Ради Керуючих ЄБРР, і [ex officio] Голову Правління Національного банку України, як заступника Керуючого від України – члена Ради Керуючих ЄБРР. У свою чергу ЄБРР забезпечує діяльність Постійного Представництва ЄБРР в Україні.

Комплексне врегулювання правового статусу постійних представництв ЄБРР в Україні, особливості діяльності Постійних Представництв ЄБРР в Україні, умови надання пільг і привілеїв для працівників Постійних Представництв в рамках діяльності Банку в Україні здійснюється на підставі Договору між Урядом України та Європейським банком реконструкції та розвитку про співробітництво та діяльність Постійного Представництва ЄБРР в Україні 2007 р. Відповідно до розд. 2.01 ст. 2 Договору між Урядом України та Європейським банком реконструкції та розвитку про співробітництво та діяльність постійного представництва ЄБРР в Україні від 12.06.2007 р. Банк і

Посадові особи та Працівники Банку користуються на території України привілеями, винятками та імунітетами, викладеними у гл. VIII Угоди про Банк [12]. Основні напрямки співпраці України з ЄБРР аналогічні напрямкам співпраці з ЄІБ: енергетична сфера, зокрема фінансування проектів модернізації систем теплопостачання, транспортна сфера, розвиток малого та середнього бізнесу [13–16].

Висновки. Таким чином, ми можемо констатувати наявність двох потужних регіональних центрів розвитку в Європейському регіоні, які за своєю міжнародно-правовою природою є регіональними банками розвитку. Включаючи слово «банк» у свою назву, ці два актора міжнародної банківської системи зазначають себе у внутрішніх документах як фінансові інституції [8–9]. Реалізуючи спільні цілі, маючи схожі системи органів, критерії здійснення статутної діяльності, схожий перелік бенефіціарів банківських продуктів вони проводять свою власну діяльність, при цьому зазначають у статутних документах, «що вони співпрацюють з усіма міжнародними організаціями, що працюють в тій самій сфері, що вони».

Інститут членства та окремі аспекти діяльності ЄБРР дають підстави стверджувати про наявність в європейській регіональній банківській системі окремої інтеграційної структури, яка включає в себе держави та міжнародні організації, *багатосторонній фінансовий інститут*, який допоможе досягненню зазначених цілей і створить нову та унікальну структуру співробітництва в Європі.

Розв'язання державами питань в політичній, економічній, фінансовій сферах приводить до нових форм взаємодії між державами та міжнародними фінансовими інституціями, зокрема між міжнародними регіональними банками розвитку, збагачуючи досвід міжнародної банківської діяльності, її подальший розвиток створюючи нові форми та методи її здійснення.

Список літератури

1. Agreement Establishing the Inter-American Development Bank. URL: <http://www.jus.uio.no/> (дата звернення: 09.09.2019).
2. The African Development Bank. URL: www.afdb.org (дата звернення: 09.09.2019).

3. Agreement Establishing the Asian Development Bank (ADB Charter). URL: <http://www.adb.org/> (дата звернення: 09.09.2019).
4. Принципи «Екватора». URL: www.equator-principies.com (дата звернення: 09.09.2019).
5. Договір про заснування Європейської Спільноти. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_017/ (дата звернення: 09.09.2019).
6. Протокол (№ 5) об Уставе Європейського інвестиційного банку. URL: zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_680/ (дата звернення: 09.09.2019).
7. Рамкова угода між Україною та ЄІБ 2005 р., якою сторони визначили основні умови співпраці. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_585 (дата звернення: 09.09.2019).
8. Договір між Україною та Європейським інвестиційним банком про співробітництво та діяльність Постійного представництва ЄІБ в Україні. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/971_005 (дата звернення: 09.09.2019).
9. Угода про заснування Європейського банку реконструкції та розвитку. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_062 (дата звернення: 09.09.2019).
10. Вольфганг Граф Витцтум и др. Международное право. Москва-Берлин : Инфотропик Медиа, 2011. 961 с.
11. Про членство України в Європейському банку реконструкції та розвитку : Указ Президента України від 14.07.1992 р. № 379/92. *Збірник указів Президента від 30 вересня 1992 р.* 1992. № 3.
12. Договір між Урядом України та Європейським Банком Реконструкції та Розвитку про співробітництво та діяльність Постійного Представництва ЄБРР в Україні. Вчинено у м. Києві 4 червня 2007 р. і в м. Лондоні 12 червня 2007 р. *Відомості Верховної Ради України.* 2008. № 29. С. 734. Ст. 256.
13. Співробітництво України з Європейським банком реконструкції та розвитку. *Співробітництво з міжнародними фінансовими організаціями.* URL: http://www.kmu.gov.ua/control/publish/article?art_id=244829807 (дата звернення: 09.09.2019).
14. Кредитна угода (Проект «Будівництво високовольтної повітряної лінії 750 кВ Рівненська АЕС – Київська») між Україною та Європейським банком реконструкції та розвитку від 28.02.2008 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/985_014 (дата звернення: 09.09.2019).
15. Кредитна угода (Другий проект «Ремонт автомобільної дороги Київ – Чоп») між Україною та Європейським банком реконструкції та розвитку від 28.02.2005 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/985_004 (дата звернення: 09.09.2019).
16. Кредитна угода (Проект розвитку залізничних шляхів України) між «Укрзалізницею» та Європейським банком реконструкції та розвитку від 06.12.1999 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996_024 (дата звернення: 09.09.2019).
17. Кредитна угода (Відновлення автомагістралі М06 та реформа фінансування сектора автодоріг) між Україною та Європейським банком реконструкції та розвитку від 11.12.2000 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996_030 (дата звернення: 09.09.2019).

References

1. Agreement Establishing the Inter-American Development Bank. URL: <http://www.jus.uio.no/>.
2. The African Development Bank. URL: www.afdb.org
3. Agreement Establishing the Asian Development Bank (ADB Charter). URL: <http://www.adb.org/>
4. Pryntsypy «Ekvatora». URL: www.equator-principies.com [in Ukrainian].
5. Dohovir pro zasnuvannia Yevropeiskoi Spilnoty. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_017/ [in Ukrainian].
6. Protokol (№ 5) ob Ustave Evropeiskoho ynvestytsyonnoho banka. URL: zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_680/ [in Ukrainian].

7. Ramkova uhoda mizh Ukrainoiu ta YeIB 2005 r., yakoiu storony vyznachyly osnovni umovy spivpratsi. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/sh> [in Ukrainian].
8. Dohovir mizh Ukrainoiu ta Yevropeiskym investytsiynym bankom pro spivrobitnytstvo ta diialnist Postiinoho predstavnytstva YeIB v Ukraini. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/971_005 [in Ukrainian].
9. Uhoda pro zasnuvannia Yevropeiskoho banku rekonstruktsii ta rozvytku. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_062 [in Ukrainian].
10. Vol'fgang Graf Vitctum i dr. (2011). *Mezhdunarodnoe pravo*. Moskva-Berlin: Infotropik Media [in Russian].
11. Pro chlenstvo Ukrainy v Yevropeiskomu banku rekonstruktsii ta rozvytku: Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 14.07.1992 r. № 379/92. (1992). *Zbirnyk ukaziv Prezydenta vid 30 veresnia 1992 r.*, 3.
12. Dohovir mizh Uriadom Ukrainy ta Yevropeiskym Bankom Rekonstruktsii ta Rozvytku pro spivrobitnytstvo ta diialnist Postiinoho Predstavnytstva YeBRR v Ukraini, Vchyneno u m. Kyievi 4 chervnia 2007 r. i v m. Londoni 12 chervnia 2007 r. (2008). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, 29, 734–256 [in Ukrainian].
13. Spivrobitnytstvo Ukrainy z Yevropeiskym bankom rekonstruktsii ta rozvytku. *Spivrobitnytstvo z mizhnarodnyimi finansovymi orhanizatsiiami*. URL: http://www.kmu.gov.ua/control/publish/article?art_id=244829807 [in Ukrainian].
14. Kredytна uhoda (Proekt «Budivnytstvo vysokovoltnoi povitrianoi linii 750 kV Rivnenska AES – Kyivska») mizh Ukrainoiu ta Yevropeiskym bankom rekonstruktsii ta rozvytku vid 28.02.2008 r. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/985_014 [in Ukrainian].
15. Kredytна uhoda (Druhyi proekt «Remont avtomobilnoi dorohy Kyiv – Chop») mizh Ukrainoiu ta Yevropeiskym bankom rekonstruktsii ta rozvytku vid 28.02.2005 r. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/985_004 [in Ukrainian].
16. Kredytна uhoda (Proekt rozvytku zaliznychnykh shliakhiv Ukrainy) mizh «Ukrzaliznytseiu» ta Yevropeiskym bankom rekonstruktsii ta rozvytku vid 06.12.1999 r. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996_024 [in Ukrainian].
17. Kredytна uhoda (Vidnovlennia avtomahistrali M06 ta reforma finansuvannia sektora avtodorih) mizh Ukrainoiu ta Yevropeiskym bankom rekonstruktsii ta rozvytku vid 11.12.2000 r. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996_030 [in Ukrainian].

Кудас И. Б., канд. юрид. наук, доц., доцент кафедры международного права, Национальный юридический университет имени Ярослава Мудрого, Украина, м. Харьков.
e-mail: kudas0301@gmail.com ; ORCID 0000-0002-4300-498X

Региональные банки развития: международно-правовые вопросы деятельности

Статья посвящена правовому анализу деятельности международных региональных банков развития, форм их взаимодействия. Исследованы цели, функции, структура региональных банков развития. Рассмотрены формы их взаимодействия.

Ключевые слова: международное банковское право; международные региональные банки развития; ЕИБ; ЕБРР.

Kudas I. B., PhD in Law, Associate Professor, Associate Professor of Department of International Law, Yaroslav Mudryi National Law University, Ukraine, Kharkiv.
e-mail: kudas0301@gmail.com ; ORCID 0000-0002-4300-498X

Regional development banks: international legal aspects of activity

The international banking system serves as the institutional basis for the functioning of the global financial markets. Being in the process of continuous development is its characteristic feature. Each international banking institution has its own specificity and structure. The purposes of their creation and the main functions are defined by their statutes, rules, and founding acts.

Despite the diversity of the subject maps of the international banking system, they share a common goal – developing cooperation and ensuring the integrity and stabilization of the world economy, regulation of international economic relations, and ensuring the transnational movement of funds.

Legal analysis of statutory activities of international regional development banks, and forms of their interaction.

The first among the international regional development banks is the European Investment Bank (EIB), which was founded in 1958 by EU Member States. According to the Bank's Statute, the objectives of the Bank are to develop the common market by investing funds in the development of Member States' economies. A legal analysis of the EIB's purpose, function and structure demonstrates that a regional financial institution was established in the European Region, which by its very nature is an international development bank which serves as a development bank not only in relation to EU Member States but also to other European countries. Changes in the geopolitical and economic situation in Europe in the late 1980s – early 1990s were one of the reasons for the creation of the European Bank for Reconstruction and Development, a fundamentally new interstate financial structure that had no analogues concerning either its founders or their goals and methods before.

The aim was to create a single lending center for both the public and private sectors of the economy: cooperation between different departments of one international organization should be less complicated than cooperation between two international organizations.

Having included the word "bank" in the Preamble to the Agreement, the Contracting Parties stated that they were establishing a multilateral financial institution that would help to achieve these goals, and create a new and unique structure for cooperation in Europe. With a European Development Bank in the European Region, the EIB, Member States have combined the capabilities and finances of an existing development bank with a new financial institution, which by its legal nature is a development bank – EBRD. Membership of two international organizations in an international regional development bank simultaneously is a new thing in the international banking law. In fact, the European Union is a member of the EBRD three times: EU Member States are members of the European Investment Bank and also members of the EBRD.

The creation and operation of European development banks is a sample of interaction forms between international regional development banks, and integration processes observed in the international financial system, within which the international law performers solve current problems, in particular in the political and financial spheres.

The article is devoted to the legal analysis of the activities of international regional development banks, forms of their interaction. The purpose, goals, functions, structure of regional development banks are investigated. Forms of their interaction are considered.

Keywords: international banking system; international regional development banks; EIB; EBRD.

Надійшла до редколегії 06.11.2019 р.